Przedpłata wraz z przesełką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy placu Maryackim l. 9.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 8. i 22. każdego miesiąca w objętości arkusza.

Nr. 10. Dnia 22. Maja 1880. **VII. rocznik.**

Stowarzyszenia spółdzielcze w Królestwie Polskiém.

I. Kasa Pożyczkowa Przemysłowców Warszawskich.

(H. J) W piśmie naszém w miarę możności staraliśmy się zawsze zaznajamiać czytelników naszych ze stanem i rozwojem stowarzyszeń pokrewnych w Królestwie Polskiém, które chociaż różnią się bardzo swemi ustawami i organizacyą od naszych towarzystw, dążą jednak do tego samego celu: własnéj pomocy! — Najbardziéj zbliżone do naszych towarzystw jest niezawodnie Stowarzyszenie „Kasa pożyczkowa przemysłowców warszawskich“, zawiązane bowiem zostało na wzór stowarzyszeń zaliczkowych Szulzego-Delitzsch, chociaż od nich różni się w wielu zasadniczych punktach. Stowarzyszenie to w ubiegłym roku skończyło swoją dziesięcioletnią działalność, a rezultat téj działalności okazuje się w nader świetnym rozwoju, jakim nawet piérwszorzędne stowarzyszenia niemieckie poszczycić się nie mogą. Jakkolwiek corocznie podawaliśmy sprawozdania z czynności téjże „Kasy pożyczkowéj“, — sądzimy jednak, że dobrze przysłużymy się naszym czytelnikom, podając historyą jéj powstania i stopniowego rozwoju i ogólne zasady, na których jest opartą, — a to według sprawozdania Józefa Kirszrota, członka zarządu (reprezentanta) téjże Kasy pożyczkowéj.

Kasa pożyczkowa przemysłowców warszawskich założoną została w początkach roku 1870. przez dziesięciu przemysłowców warszawskich (nazwiska tychże p. „Związek“ Nr. 16. z r. 1876.). Ci uzyskawszy nie małym trudem zatwierdzenie projektowanéj ustawy (statutu), rozesłali około 1000 odezw do przemysłowców, rzemieślników i kupców warszawskich, zapraszając ich do przyjęcia udziału w nowéj instytucyi. Zaproszenie to przyjęto z niedowierzaniem, przychylną odpowiedź udzieliło zaledwie 180 osób i to bynajmniéj nie z tych sfer, dla których stowarzyszenie założono, lecz z grona inteligencyi i większego przemysłu, którzy nie przystąpili z zamiarem korzystania z kredytu instytucyi, ale dla przykładu i zachęty innych do uczestnictwa (analogiczna historya naszych towarzystw). Czynności kasy rozpoczęto w dniu 1. lutego 1870. r. w prywatnym pomieszkaniu głównego jéj inicyatora, p Aleksandra Temlera, garbarza, przy kapitale zakładowym 4.156 rubli. Z końcem roku 1879. liczyło to stowarzyszenie 5.411 uczestników z wpłaconemi udziałami 269.413 rubli.

Stopniowy rozwój Kasy pożyczkowéj warszawskiéj uwidoczni najlepiéj następujące tabelaryczne zestawienie

		Z końcem roku									
		1870	1871	1872	1873	1874	1875	1876	1877	1878	1879
		rubli srebrem*)									
a)	Liczba członków	408	1 046	2.093	3.149	3.956	4.859	5.310	5.456	5.459	5.411
b)	Suma udziałów członków. . .	14 661	32.571	89.527	142.712	180.737	210 081	247 809	263 831	270.112	269.413
c)	Suma kapitału obcego. . . .	8.035	48.871	133.307	267.766	395.680	623.078	666.649	719.256	813.713	885.441
d)	Udzielono pożyczek w ciągu roku	61 335	284.929	774.506	1,797.578	2,417.726	3,034.200	3,674.112	3,298.413	2,657.628	[illegible]
e)	Kapitał rezerwowy	711	3.132	7.300	14.821	22.467	33.216	38.457	45.500	46.8[illegible]	75.079
f)	Dywidenda od udziałów . . .	10% 981	12% 2.535	12% 7.191	12% 10.011	10% 13.078	10% 14.706	10% 18.148	9% 18 562	9% 20.795	9% 21.602
g)	Koszta administracyi	415	1.772	3.876	6.515	11.235	12 757	16.769	16.052	19.266	22.612

*) Kop. opuszczamy.

Rozpatrując powyższe cyfry, możemy zarazem poznać i organizacyą Kasy pożyczkowéj, sposób bowiem powstania tychże objaśni o zasadach stowarzyszenia. Dla łatwiejszego poglądu przejdziemy wszystkie tytuły w tym porządku, jak w powyższéj tabeli następują, a więc:

ad a). Ustawa powiada, że członkiem stowarzyszenia może być każda osoba, trudniąca się przemysłem lub handlem. Przy założeniu stowarzyszenia, kiedy sfery, dla których ono było przeznaczone, nie pojmowały należycie jego zadania, mniéj baczono w przyjmywaniu na sposób zarobkowania i przypuszczano do uczestnictwa osoby, nie należące do stanu kupieckiego lub przemysłowego. W ostatnich jednak latach zarząd starał się zadość uczynić przepisom ustawy, chociaż czynił to niechętnie, kredyt bowiem Kasy przemysłowców okazał się zbawiennym i dla innych warstw społecznych, jak np. urzędników, których oswobadzał z rujnujących więzów lichwy. W liczbie członków w ostatnim roku tj. 1879. spostrzegamy nietylko wstrzymanie się we wzroście, ale nawet zmniejszenie się liczby uczestników. Sprawozdanie p. Kirszrota wyjaśnia to następującym szczegółem: „Od początku prawie istnienia Kasy przemysłowców żywy w niéj udział przyjmują rzemieślnicy zakładów fabrycznych Lilpop, Rau i Loewenstein. Dawniéj każdy z nich przystępował do stowarzyszenia w charakterze członka osobno, w ostatnich zaś czasach składają oni fundusze swoje na ręce zarządu fabryki, który zbiorowo wnosi je do Kasy przemysłowców. W ten sposób oprócz 115 rzemieślników wspomnionéj fabryki, figurujących jako uczestnicy Kasy i posiadających razem własnego wkładu 5.226 rub., nie licząc udziałów 50 rublowych, reszta rzemieślników zakładów powyższych złożyła ogólną sumę 30.604 rubli i wszyscy ci, co partycypują w tym funduszu, uważani są za jedną osobę. Tak samo uczestnicy fabryki stali na Pradze téjże firmy, złożyli zbiorowo sumę 2.450 rubli i również figurują jako jeden uczestnik. W ten sposób cyfra 5.411 nie przedstawia dokładnéj liczby uczestników Kasy, gdyż nie są nią objęci właściciele funduszu 32.754 rub., którzy figurują w kontrolach Kasy jako dwaj tylko uczestnicy". Objaśnienie to jest dla nas niejasném,— wobec przepisów ustawy téjże Kasy przemysłowców, która wyraźnie zabrania przyjmywać od członka więcéj nad jeden udział (o czém niżéj obszerniéj), a udział nie może być wyższy nad 50 rubli. — Albo więc uczyniono dla rzemieślników fabryk powyższych w tym względzie wyjątek, albo kwota powyższa nie została wliczoną w ogólną sumę udziałów, co by można nawet przypuszczać wobec tego, że i suma ogólna udziałów również spadła, — albo kwotę tę złożono jako oszczędność, co rzeczywiście być musi, wobec dalszego twierdzenia p. K., że fundusze złożone przez rzemieślników nie wpływają na ogólną sumę udziałów, gdyż są wnoszone jako wkłady procentowe. W takim razie zupełnie mylne jest obliczenie dalsze w sprawozdaniu co do rzeczywistéj liczby członków. Według p. K. kwota 32.754 rubli przedstawiłaby 345 członków.

ad b). Fundusz zakładowy instytucyi stanowią udziały uczestników, wynoszące 50 rubli. Z początku przyjmywano kilka udziałów od jednego uczestnika, kierując się tą zasadą, iż korzystniej jest dla instytucyi posiadać więcéj własnego kapitału; późniéj jednak przeważyło zdanie twórcy kas zaliczkowych, Szulzego-Delitzsch, który, jak wiadomo, przeciwny jest przyjmowaniu od jednego uczestnika kilku udziałów, z przyczyn nadto dobrze znanych naszym czytelnikom. — Od roku 1874. Kasa przemysłowców nie przyjmuje więcéj nad jeden udział. W piérwszych latach znajdowali się uczestnicy, którzy złożywszy kilka rubli, nie uzupełniali reszty i przez szereg lat figurowali na liście członków (vide: galicyjskie towarzystwa!). Była to jedna więcéj przyczyna znacznego w piérwszych latach wzrostu liczby członków. Późniéj wszakże zarząd Kasy zaczął przestrzegać, aby udziały uczestników były uzupełniane i używał do tego środków następujących: odmawiał udzielania pożyczek uczestnikom, nie mającym pełnych udziałów, nie przyjmował od takich uczestników kapitału na lokacyą i nie wypłacał dywidendy, a tylko dopisywał (co powinien był z samego początku robić). Tym sposobem taki osiągnięto skutek, że przy końcu 1879. roku członków mających pełne udziały było 5.363, z cząstkowym zaś tylko 48.

Tak samo jak w naszych towarzystwach, udziały członków Kasy przemysłowców stanowią osobistą ich własność i mogą być przez nich wycofane przez wystąpienie z stowarzyszenia.

ad c). Własny fundusz uczestników i instytucyi nie wystarczyłby na zaspokojenie potrzeb kredytu, dlatego też Kasa Przemysłowców dla uzupełnienia swego kapitału obrotowego, musi zaciągać pożyczki u osób obcych. Za zobowiązania, zaciągnięte przez instytucyą, odpowiadają wszyscy uczestnicy stosownie do Ustawy, wspólném poręczeniem.

Odpowiedzialność ta była jednym z głównych powodów, odstręczających z początku zamożniejszych ludzi od przyjęcia udziału w instytucyi. Obawa ta jednak znikła, gdy na czele instytucyi stanęli ludzie wysokiéj pod względem majątkowym odpowiedzialności. Fakt, że ci, co mają tak dużo do stracenia, nie ulękli się skutków solidarnéj odpowiedzialności, dodał odwagi ludziom mniéj zamożnym. Na wypadek niepomyślnego rozwoju instytucyi, na wypadek bankructwa, wierzyciele instytucyi nie poszukiwaliby swoich, należności na biédnym rzemieślniku, ale korzystając z zasady soli-

darności, rzuciliby się na tych uczestników, których kasa wystarczałaby na pokrycie pasywów instytucyi.

Znaczenie *wspólnego poręczenia* w prawie, obowiązującém Kasę Przemysłowców, jest sporne; nie wiadomo mianowicie, czy ono pociąga za sobą wszystkie skutki solidarności, czy też z pewném ograniczeniem.

Kwestya odpowiedzialności stowarzyszonych była głównym powodem, dla którego na piérwszem zaraz zebraniu reprezentantów wyznaczono delegacyą do wypracowania projektu zmiany ustawy. Tymczasem reprezentanci postanowili, aby Kasa nie zaciągała zobowiązań pod skutkami solidarności i korzystała tylko z pożyczek, zaciąganych na wspólne poręczenie wszystich uczestników, bez solidarności.

W wypracowanym przez delegacyą projekcie do zmian ustawy, przyjętym przez reprezentantów na zebraniu z dnia 28. maja 1876. r. zaproponowano, aby za zobowiązania instytucyi odpowiadali wszyscy uczestnicy wspólném poręczeniem, w stosunku wniesionych przez nich do Kasy udziałów. Niedobory powstałe z niemożności zrealizowania od niektórych członków przypadającéj na nich części niepokrytych zobowiązań instytucyi, winni uzupełnić pozostali uczestnicy, również *pro rata parte*.

Jeżeli nie spieszono się z początku w braniu udziału w instytucyi, to têm mniejsze musiało być zaufanie do udzielania jéj kredytu. I mogła się téż była instytucya znaleść w krytyczném położeniu, gdyby jéj nie była przyszła w pomoc ofiarność niektórych założycieli i członków Zarządu w formie zaliczek bezprocentowych.

Z kredytów tych Kasa korzystała tylko w początkach, wkrótce bowiem zjednała sobie zaufanie sfer, dla których była przeznaczoną i klasy niezamożne zaczęły nietylko korzystać z kredytu instytucyi, ale i powierzać jéj swoje *oszczędności*. Własne wkłady uczestników, złożone w Kasie na procent, doszły niebawem do takiéj wysokości, że kredyt banków stał się zbytecznym. Już w 1873. r. Kasa przemysłowców nie zaciągała żadnéj pożyczki bankowéj, a w razie potrzeby, posiłkowała się tylko kredytem Banku Polskiego, otwartym na zastaw papiérów publicznych. W 1878. r. Kasa reeskontowała nieznaczną część swego portfelu w Banku Polskim.

W kilka lat po założeniu instytucyi wkłady powierzane przez uczestników Kasie przemysływców, nietylko wystarczyły na zaspokojenie wszystkich potrzeb kredytu, ale doszły do takich rozmiarów, że przewyższyły możność ich lokowania. Miało to miejsce głównie w 1877. roku, kiedy na skutek wojny kapitały były nieczynne, i bodaj dla umiarkowanego oprocentowania obracano je na zakup papiérów publicznych lub umieszczano po instytucyach kredytowych. Nadmierny napływ kapitałów zmusił wówczas Zarząd Kasy do ograniczenia wysokości przyjmowanych naraz wkładów. Był czas — i trwało to nawet przez kilka miesięcy — że nie przyjmowano większych sum, szukających w Kasie oprocentowania; przyjmowano jedynie drobniejsze wkłady od ludzi niezamożnych, żeby nie stawiać zapory chlubnéj ich oszczędności.

Obok tego obniżono i stopę procentową od przyjmowanych wkładów.

Przy zawiązaniu Kasy, Zarząd nie przyjmował innych wkładów, jak za 3 miesięczném wypowiedzeniem, płacąc od nich procent w stosunku 6% rocznie. Kierował on się tutaj zasadą, że, ponieważ Kasa udziela pożyczki na termin 3 miesięczny, przeto sama z krótszego terminu korzystać nie może. Pomimo zobowiązania płacenia jedynie po trzechmiesięczném wypowiedzeniu, Kasa obfitując jednak zawsze w kapitały, wypłacała je za potrąceniem prowizyi na każde żądanie. Było to złém o tyle, że składający fundussze w kasie, pomimo złożenia ich na termin najmniéj trzymiesięczny, uważali, że na zasadzie ustalonego zwyczaju, mają prawo wycofać swe wkłady na każde żądanie, co mogłoby w danéj chwili wprawić Kasę w kłopot, pomimo, iż ją zasłania trzymiesięczny termin wypowiedzenia.

Żeby więc położyć tamę temu zwyczajowi, jak również zmniejszyć napływ kapitałów, Kasa przemysłowców obznajomiwszy się kilkoletniém doświadczeniem z ruchem kapitałów, obniżyła stopę procentową od przyjmowanych wkładów i ustanowiła kilka terminów wypowiedzenia stósownie do wysokości opłaconych przez siebie odsetek.

Wysokość długów, jakie Kasa przemysłowców może zaciągnąć, ogranicza jéj ustawa. Zobowiązania te nie mogą przewyższać 5 razy wziętego własnego kapitału Kasy; Zarząd pód tym względem krępuje jeszcze zgromadzenie Reprezentantów, które może ograniczyć i tę nawet normę. Na wniosek też Zarządu Kasy, który dotykając się z bliska interesów instytucyi zna dokładnie potrzeby jéj klientów, Zgromadzenie Reprezentantów upoważniło Zarząd do zaciągania zobowiązań w piérwszych latach, w sumie wyrównywającej 3 razy wziętemu kapitałowi stowarzyszenia, następnie 4 razy, a w końcu 5. Zarząd jednak nie korzysta nigdy w całéj rozciągłości z danege mu upoważnienia. W zeszłym roku kapitały obce nie przekroczyły sumy 3 razy wziętego własnego kapitału instytucyi. (C. d. n.)

Ustawa podatkowa dla stowarzyszeń w Izbie panów.

Komisya finansowa Izby panów (ref. br. Wehli) przedłożyła dnia 20. b. m. sprawozdanie swoje w sprawie uchwalonéj w Izbie poselskiéj ustawy podatkowéj. Sprawozdanie podnosi doniosłość idei stowarzyszeń, jako ochrony przeciw szerzącym się socyalistycznym teoryom. Opodatkowanie takowych, wprost przeciwne duchowi stowarzyszeń i żadnemu syste-

Rachunki stowarzyszeń zaliczkowych za miesiąc Kwiecień 1880.

Stan bierny

Tow. zaliczkowe w	Udziały z końcem miesiąca zł.	ct	Fundusz rezerwowy z końcem miesiąca zł.	ct	Wkładki oszczędności: Stan na początku miesiąca zł.	ct	Wkładki oszczędności: Włożono w ciągu miesiąca zł.	ct	Wkładki oszczędności: Wyjęto w ciągu miesiąca zł.	ct	Wkładki oszczędności: Stan z końcem miesiąca zł.	ct	Pożyczki zaciągnięte: Stan na początku miesiąca zł.	ct	Pożyczki zaciągnięte: Zaciągnięte w ciągu miesiąca zł.	ct	Pożyczki zaciągnięte: Spłacone w ciągu miesiąca zł.	ct	Pożyczki zaciągnięte: Stan z końcem miesiąca zł.	ct
Białéj	10773	14	1431	50	24187	10	226	.	704	88	23708	22	7000	.	1200	.	.	.	8200	.
Bialsko-Bielsku	4400	22	230	39	18802	06	9623	43	5126	13	23299	36	7750	.	4300	.	3000	.	9050	.
Birczy	5089	20	695	80	4466	37	280	20	207	40	4539	17	16820	.	500	.	520	.	16800	.
Bóbrce	2903	35	792	54	6363	40	845	.	237	11	6971	29	8540	.	3600	.	4200	.	7940	.
Cieszanowie	14972	30	852	50	18262	65	1265	12	1001	.	18526	77	.	.	3000	.	.	.	3000	.
Dąbrowie	36112	49	9808	02	.	.	.	.	.	.	.	.	151543	49	8329	.	3729	10	156143	39
Delatynie	11275	72	911	97	5687	60	515	48	125	.	6078	08	10100	.	.	.	500	.	9600	.
Dobromilu	1915	24	175	27	2514	55	105	.	74	01	2545	54	2600	.	1200	.	150	.	3650	.
Glinianach	20926	53	2780	57	40676	67	8398	24	1783	88	47291	03	11855	.	1130	.	850	.	12165	.
Gorlicach	55164	50	6690	31	86891	60	10246	07	6385	65	90752	02	41743	10	11780	64	12631	40	40892	34
Jarosławiu	23249	57	3241	97	49806	42	1991	47	5602	42	46195	47	15022	42	.	.	.	.	15022	42
Jaryczowie now.	252	70	57	.	110	40	11	.	51	09	71	40	500	.	1000	.	.	.	1500	.
Kałuszu	3093	54	361	92	2143	61	110	.	300	.	1953	61	7900	.	.	.	500	.	7400	.
Kołomyi	7779	34	940	66	25041	15	5156	35	1563	89	28633	61	3840	.	2000	.	.	.	5840	.
Komarnie	5191	87	1005	81	16495	34	5820	50	2974	57	19341	27	2000	.	.	.	.	.	2000	.
Krakowcu	889	.	99	.	317	42	100	.	10	.	407	42	850	.	200	.	50	.	1000	.
Limanowie	18385	69	823	61	15535	36	5718	89	3768	36	17485	89	23067	03	9630	.	5984	34	26712	.
Lwów, Tow. zal.	123687	05	12240	43	323298	47	64686	70	71084	69	316900	48	.	.	25728	10	.	.	25728	10
„ urzęd. poczt.	13996	76	475	28	1924	05	146	35	400	71	1669	69	5360	.	1800	.	.	.	7160	.
Makowie	2495	52	549	90	19213	20	2281	70	92	52	21402	38	.	.	.	.	.	.	.	.
Mariampolu	2537	40	272	26	1242	03	51	20	201	50	1091	73	4120	.	.	.	.	.	4120	.
Mielcu	10111	83	1381	52	30275	26	75	17	806	94	29543	49	3000	.	3000	.	.	.	6000	.
Mościskach	10760	90	4305	76	21529	71	1080	54	1837	10	20773	15	12300	.	7600	.	3100	.	16800	.
Milówce	2065	80	333	32	8693	14	644	60	268	66	9069	08	1500	.	1000	.	.	.	2500	.
Nowym Sączu	21403	71	1182	42	59036	51	5680	64	1830	38	62886	77	27750	.	7600	.	8400	.	26950	.
Oświęcimie	3382	43	312	06	5320	53	980	.	.	.	6300	53	3000	.	1000	.	.	.	4000	.
Pilźnie	780	.	328	.	687	64	216	16	25	.	878	80	3000	.	.	.	.	.	3000	.
Podgórzu	705	50	158	.	2204	58	299	20	531	80	1971	98	3000	.	1500	.	.	.	4500	.
Przemyślu, B. zal.	35525	60	4419	23	118342	26	10622	50	7154	63	121810	13	11600	.	13660	.	7640	.	17620	.
Radziechowie	10489	90	2777	21	27040	49	2650	.	1502	97	28187	52	9000	.	1500	.	.	.	10500	.
Rohatynie	8174	69	1706	.	20573	05	247	21	452	98	20367	28	9000	.	.	.	.	.	9000	.
Rozdole	6273	51	868	18	1556	42	72	93	19	65	1609	70	15391	29	200	.	220	.	15371	29
Rudkach	5874	27	766	52	9996	38	2940	08	421	.	12514	46	7350	.	.	.	1300	.	6050	.
Sądowéj Wiszni	1196	20	181	.	1056	.	750	.	.	.	1806	.	3000	.		.	.	.	3000	.
Sieniawie	1388	94	287	30	3758	02	191	60	50	.	3899	62	9150	.	500	.	.	.	9650	.
Sokalu	11543	55	1027	.	17323	72	1950	82	565	19	18709	35	21862	48	1500	.	505	93	22856	55
Stanisławów, B. zal.	75056	20	8218	80	180103	94	8988	63	15313	74	173778	63	9788	14	9684	70	2618	49	16854	35
„ oddz. zast.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	38503	29	2506	.	.	.	41003	29
„ Sp. & Cr. V.	66745	58	7282	82	232597	18	25733	47	33191	06	225139	59	.	.	.	.	.	.	12874	53
Stryju	3838	25	277	.	5375	47	859	.	246	14	5988	33	9300	.	1000	.	900	.	9400	.
Szczercu	2145	58	518	84	1340	80	1	.	28	32	1313	48	2000	.	1000	.	.	.	3000	.
Tarnowie	16234	74	5161	24	43753	32	1947	99	864	46	44836	84	11630	.	2000	.	500	.	13130	.
Tłumaczu	10571	83	2147	18	27870	88	295	14	225	66	27940	36	4894	.	.	.	515	.	4379	.
Tyśmienicy	16517	27	2760	27	12249	26	216	35	858	30	11607	31	15831	12	.	.	200	.	15631	12
Wykotach	3292	08	309	25	9560	21	145	30	148	74	9556	77	7050	.	2700	.	300	.	9450	.
Zakliczynie	1654	45	177	50	1087	80	370	.	.	.	1457	80	4320	57	2000	.	.	.	6320	57
Zbarażu	11543	13	2273	89	2406	74	.	.	16	80	2389	94	15194	46	2205	.	481	23	16918	23
Złoczowie	6730	16	973	99	20444	99	5181	95	1119	24	24507	30	1500	.	.	.	.	.	1500	.

Stan czynny

Tow. zaliczkowe w	Odsetki z końcem miesiąca zł.	ct	Reszta pozycyi stanu biernego z końcem miesiąca zł.	ct	Pożyczki udzielone: Stan na początku miesiąca zł.	ct	Pożyczki udzielone: Spłacono w ciągu miesiąca zł.	ct	Pożyczki udzielone: Udzielono w ciągu miesiąca zł.	ct	Pożyczki udzielone: Stan z końcem miesiąca zł.	ct	Koszta założ. ruchomości i adm. z końcem miesiąca zł.	ct	Reszta pozycyi stanu czynnego z końcem miesiąca zł.	ct	Gotówka z końcem miesiąca zł.	ct
Białéj	1096	92	410	36	41927	36	1323	42	1420	60	42024	54	1609	.	1734	63	251	97
Bialsko-Bielsku	1280	42	20	73	28275	30	4299	.	9907	.	33883	30	2296	77	273	69	1827	36
Birczy	1471	29	504	33	27335	85	2240	.	2474	.	27569	85	718	96	641	22	169	76
Bóbrce	768	88	432	51	18698	39	2705	53	3431	95	19424	81	227	47	.	.	156	29
Cieszanowie	1230	83	103	41	35077	07	1057	58	2404	24	36423	73	185	02	56	84	2020	22
Dąbrowie	4893	55	4559	32	195544	12	613	31	5450	.	200379	81	728	30	8220	53	2188	13
Delatynie	2069	01	91	98	27887	08	1572	08	1886	.	27701	.	933	52	1155	34	236	90
Dobromilu	690	77	116	10	7467	45	312	36	1163	.	8318	09	244	51	119	14	411	18
Glinianach	7081	57	2215	15	84251	43	5002	57	7650	.	86898	86	1570	30	19	39	3971	30
Gorlicach	.	.	14606	27	177584	78	27414	91	33744	71	183914	58	2164	78	17592	96	4433	12
Jarosławiu	6126	83	835	92	82730	43	11389	68	11115	.	82455	75	1359	39	5147	38	5709	66
Jaryczowie now.	205	41	10	15	828	72	405	35	1235	.	1979	65	72	26	.	.	44	75
Kałuszu	119	87	459	59	13128	.	608	56	333	.	12852	44	245	66	57	23	233	20
Kołomyi	1580	97	168	64	36612	48	3647	48	6982	.	39947	.	578	39	1155	98	3261	65
Komarnie	3880	73	204	62	28433	47	1838	.	4800	.	31395	47	152	44	45	38	31	01
Krakowcu	177	51	8	38	1691	50	42	.	628	.	2277	50	212	17	59	50	32	14
Limanowie	1914	41	.	.	55796	70	7492	93	15424	07	63727	64	851	64	1	47	741	34
Lwów, Tow. zal.	10675	87	.	.	432027	03	94987	76	115847	99	452887	26	6930	49	26945	01	2469	17
„ urzęd. poczt.	848	61	3	50	21728	93	3119	78	3978	50	22587	65	563	35	21	74	981	10
Makowie	2275	54	128	38	22824	24	951	62	3169	50	25024	12	546	12	11	14	1252	34
Mariampolu	236	85	504	25	8183	80	432	.	417	.	8168	80	237	87	328	92	26	90
Mielcu	1571	11	1826	56	45783	16	1406	32	3155	.	47531	84	443	80	2087	38	371	49
Mościskach	.	.	1085	32	48607	76	2836	10	6863	.	52634	66	529	.	479	84	81	64
Milówce	879	89	5	69	12197	62	835	.	2849	.	14311	62	197	25	34	53	310	44
Nowym Sączu	3567	24	789	95	105367		33557	.	39409	.	111219	.	932	22	3549	72	1079	15
Oświęcimie	742	68	628	94	12303	.	1906	.	3789	.	14186	.	197	76	243	77	739	11
Pilźnie	291	27	13	86	4685	.	500	.	735	.	4920	.	363	27	.	.	8	65
Podgórzu	496	24	.	.	5852	16	382	88	1815	50	7284	78	366	08	20	.	160	86
Przemyślu, B. zal.	8709	78	3277	49	175882	79	57490	50	66949	20	185341	49	564	.	2614	75	2841	99
Radziechowie	1670	82	1227	28	49379	39	3708	25	7807	.	53478	14	643	01	316	76	414	82
Rohatynie	1230	07	1291	01	34970	14	5291	92	6263	.	35941	22	1044	95	4749	14	33	74
Rozdole	1153	42	604	63	24810	72	2522	98	2858	.	25145	74	598	46	67	98	68	55
Rudkach	2145	02	.	.	24935	16	1819	35	3141	.	26256	81	572	01	114	76	407	69
Sądowéj Wiszni	574	85	.	.	4550	76	194	87	1921	.	6276	89	364	02	.	.	117	14
Sieniawie	1465	67	221	36	14576	01	1522	11	1406	.	14459	90	1194	19	397	23	861	57
Sokalu	68	54	2999	86	51341	.	1106	19	2477	70	52712	51	490	72	2670	06	1331	56
Stanisławów, B. zal.	7792	86	28965	20	243116	39	42980	10	51428	.	251564	29	5286	24	37348	67	5743	11
„ oddz. zast.	2004	12	693	13	39808	.	5237	.	8892	.	43463	.	.	.	168	78	68	76
„ Sp. & Cr. V.	10292	97	4771	.	308458	.	55699	17	56928	95	307228	22	?	.	?	.	6205	28
Stryju	1404	84	65	92	17248	87	1112	26	3165	.	19301	61	449	83	795	95	426	95
Szczercu	.	82	99	77	5758	12	69	61	950	.	6638	44	160	65	64	10	213	66
Tarnowie	38	69	203	58	72527	67	4595	25	6528	90	74461	32	923	46	2747	78	1472	53
Tłumaczu	1682	81	1620	90	44326	35	1421	79	2875	.	45779	56	900	56	1298	33	363	63
Tyśmienicy	1528	88	2365	71	45020	40	2482	.	1437	.	43975	40	575	13	5300	98	559	05
Wykotach	288	35	23	33	19647	20	761	85	3593	.	22478	35	406	18	14	02	21	23
Zakliczynie	281	33	.	.	6479	50	113	.	1752	.	8118	50	310	.	410	.	1053	15
Zbarażu	1523	36	568	35	28932	47	1288	56	2690	67	30334	58	656	64	3664	59	561	09
Złoczowie	1714	44	472	57	31288	07	2179	39	5090	.	34198	68	482	27	50	.	1167	51

mowi nie podlegające — zagraża ich żywotności. Kilkakrotnie usiłowane reformy napotkały na trudności nieprzezwyciężone. Przedłożony w bieżącym roku projekt nie obejmuje ogółu stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, ogranicza się tylko do kas zaliczkowych i towarzystw kredytowych, i wlicza do téj kategoryi także kasy zaliczkowe, powstałe z funduszów karnych, tudzież galicyjskie kasy zaliczkowe gminne.

Te dwa ostatnie rodzaje, jako pozbawione zasad asocyacyi, pomocy własnéj i solidarnéj poręki, nie mają właściwie ze stowarzyszeniami zarobkowemi i gospodarczemi nic wspólnego; z uwagi wszakże na niezaprzeczenie dobroczynne tychże tendencye i pokrewne cele — nie sprzeciwia się Izba panów i komisya finansowa podporządkowaniu ich ustawie podatkowéj.

Ograniczenie korzyści, z ustawy niniejszéj dla stowarzyszeń kredytowych wypływających — doznało w Izbie poselskiéj silnego oporu, a znaczna bardzo liczba posłów domagała się umieszczenia „w §. 1. wszystkich na mocy ustawy z 9. kwietnia 1873. zawiązanych zarejestrowanych tudzież innych na zasadzie pomocy własnéj opartych niezarejestrowanych samoistnych stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, które na mocy statutów obrót interesów tylko do członków ograniczają, chociażby nawet u nieczłonków pożyczki zaciągały.“

Zapatrywanie to mniejszości Izby poselskiéj, które taż Izba odrzuciła — **podziela** komisya finansowa Izby panów i wnosi rozszérzenie w tym duchu §. 1. ustawy.

Motywa postanowienia tego zamykają się w tém, że komisya nie może zrozumieć powodów, dla którychby korzyści ustawy niniejszéj na wszystkie stowarzyszenia rozciągnąć nie można.

Gdyby nawet zgodzono się z zapatrywaniem rządu, że stowarzyszenia zaliczkowe i kredytowe, rozciągające swoją działalność na szérsze koła, miały być najliczniejsze i w piérwszym rzędzie powołane do wspiérania i podnoszenia produkcyi i przemysłu przez dostarczanie taniego kapitału, to zdaniem komisyi nie należy pomijać stowarzyszeń równéj doniosłości i nie mniejszego dla ogółu pożytku, jakoto spożywczych, surowcowych, budowniczych itp.

Nie mniejszą sprzeczność z uchwałami Izby poselskiéj wywołało pytanie: czy stowarzyszenia w ogóle podatkowi zarobkowemu podlegać winny. Rząd, a z nim większość Izby poselskiéj przyznał pewne ulgi dla stowarzyszeń, mających zysk czysty niżéj 300 zł. i inne ułatwienia, których skuteczność wszakże tylko od interpretacyi ustawy zawisła.

Komisya i w tym kierunku nie może podzielać zapatrywań mniejszości Izby deputowanych; nie może bowiem podzielać obaw rządu, że przez uwolnienie od podatku zarobkowego, zasady ustawodawstwa podatkowego wstrząśnięte zostaną. Komisya bowiem, pominąwszy okoliczność, że względy polityczne i gospodarcze po nad finansowe stają, podnosi, że uwalnianie od podatku nie jest precedensem, obcym naszemu ustawodawstwu podatkowemu, podnosi wreszcie, że wielkich celów drobnymi środkami osiągnąć nie można.

Komisya finansowa uchwaliła zatém, przyłączyć się do zapatrywania, że: „§. 2. przedłożenia rządowego zupełnie usunąć należy, a powołane w §. 1. stowarzyszenia gospodarcze i kasy zaliczkowe wolnemi od podatku zarobkowego uznać należy.“

Równocześnie uchwaliła komisya finansowa, odnośnie do przedłożenia, dotyczącego pewnych ulg co do należytości stęplowych i poboru bezpośrednich należytości, wypływających z ustawy z 21. maja 1873., przyznanych powyższém przedłożeniem tylko kasom zaliczkowym i towarzystwom kredytowym — rozciągnąć ulgi przyznane na wszystkie stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze.

Sprawozdanie powyższe komisyi finansowéj Izby Panów weszło na porządek dzienny 22 posiedzenia tejże Izby dnia 20. b. m.

W szczegółowéj dyskusyi zabrał głos imieniem rządu radca sekc. Huber. Mówił bardzo wiele i bardzo pięknie o towarzystwach zaliczkowych i pożyczkowych, o ich pożyteczności, dobroczynnym wpływie na rolnictwo i rękodzieła, o wzrastającéj ich potędze, co właśnie miało skłonić rząd do ograniczenia ustawy w mowie będącéj tylko do téj kategoryi stowarzyszeń — podczas gdy inne gospodarcze towarzystwa mają szczupły tylko zakres działania i czynią konkurencyą innym (?!) tego rodzaju stowarzyszeniom.

Nie odmówił jednak nadziei, że przy ogólnéj reformie podatkowéj można będzie i dla nich pewne ulgi poczynić.

Hr. Leon Thun podnosi również wysoko pożyteczność towarzystw zaliczkowych, zaznacza wszakże, że szérszy tychże zakres działania nie uważa za dostateczny powód do odmawiania innym, na pomocy własnéj i wzajemnéj odpowiedzialności opartym stowarzyszeniom możliwych ulg w opodatkowaniu. „Skoro prawdą jest“ — powiada mowca — „że zakres działania ostatnich jest mniejszy, to widzę w tém jeden powód więcéj do wytężenia usiłowań, aby ten zakres rozszérzyć.“ Mowca odwołuje się na odnośny punkt mowy tronowéj, a nie zadawalnia go zapewnienie ministra, że ustawa ta jest prowizoryczną i że reforma podatkowa otwiéra korzystniejsze dla stowarzyszeń widoki. Jeżeli bowiem okazała się potrzeba poczynienia ulg dla towarzystw pożyczkowych, to potrzeba ta jest i dla innych nie mniéj naglącą.

Stowarzyszenia, na wielkiéj idei assocyacyi oparte, do własnych członków ograniczające się, czynią właściwie zjednoczonemi siłami, co każdéj jednostce z osobna czynić wolno, podatkowi zarobkowemu zatém podlegać nie powinny.

Sprawozdawca br. Wehli. W ustawie o stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych wymienione są **wszystkie** stowarzyszenia; dla czegoż więc korzyści

ustawy ograniczone być mają **tylko** do stowarzyszeń zaliczkowych? Zaprzeczyć nie można, że dla niektórych kół spożywcze i produkcyjne towarzystwa mają to samo znaczenie, co dla innych zaliczkowe. Że piérwsze nie rozwinięte, nie powód w têm tamować ich rozwoju. Obstaje przy wniosku têm bardziéj, że ubytek dla skarbu, jaki przez uwolnienie od podatku zarobkowego nastąpi, wyniesie zaledwie 38.000 zł. i że Izba posłów sama uznała krzywdę wyrządzoną stowarzyszeniom produkcyjnym, przyjmując do ustawy wiadomą rezolucyą.

Izba przyjmuje §§. 1., 2. i 3. według projektu komisyi. — Przy § 4. zabrał głos hr. Leon Thun, zaznaczając, że uwolnienie wszystkich towarzystw wywoła zasadniczą z rządem różnicę, wnosi zatém następujące brzmienie §. 4.:

„Powołane w §. 1. stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze tudzież kasy zaliczkowe podlegają podatkowi zarobkowemu, jeżeli w myśl wymogów §. 3. podatkowi dochodowemu podlegają, a mianowicie przepisać im należy połowę tego podatku zarobkowego, jakiemu opodatkowaniu w trzeciéj klasie podpadają. Przytém uwzględnić należy położenie przedsiębiorstwa o tyle, ażeby absolutnie wyższéj kategoryi nie podlegało, a w miastach stołecznych wedle normy dla miast o 4.000 ludności przyjętéj opodatkowane były.“ (Poparte).

Komisarz rządowy Huber wybiéra z dwojga złego wniosek hr. Thuna, twierdząc, że rząd wniosku komisyjnego przyjąć nie może, albowiem chodzi tu o majątek stowarzyszeń i kas zaliczkowych, wynoszący blisko 120 milionów zł., od których one opłacają 5% tytułem odsetek a nadto dywidendę, jakkolwiek nieznaczną*). Ze względów zasadniczych nie ulega dla komisarza wątpliwości, że kasy zaliczkowe podatek zarobkowy opłacać powinny — przeciw uwolnieniu zaś przemawiają względy utylitarne. Rząd nadto uwalnia kasy zaliczkowe, operujące tylko własnym kapitałem, od tegoż podatku, dla innych czyni znaczne ulgi tak, że się nawet same stowarzyszenia uwolnienia od tego podatku nie domagają. Jeżeli jednak kasy te dziś żalą się na trudności przy sprawdzaniu dochodu tychże przez władze skarbowe, o ile większe byłyby skargi w przyszłości, gdyby dochodzono, czy w wydatkach (odsetkach biernych) nie mieszczą się odsetki od udziałów.

Sprawozdawca br. Wehli podnosi, że początkowo okazywał się rząd skłonnym do podzielenia zapatrywań komisyi finansowéj co do objęcia niniejszą ustawą wszystkich stowarzyszeń, i że dopiéro późniéj objawiono wręcz przeciwne zapatrywanie, że komisya wniosek hr. Thuna odrzuciła, że zatém w obec jasno objawionych i niezmiennych zapatrywań komisyi, odesłanie jéj napowrót wniosku hr. Thuna byłoby bezskuteczne. To, co komisarz rządowy o kasach zaliczkowych powiedział, nie odnosi się do wszystkich stowarzyszeń; co do wysokich zysków zaś u kas zaliczkowych, o jakich komisarz rządowy mówił, takowe chyba w wyobraźni jego istnieją, gdyż udowodnić tego nie może, têm bardziéj, że stowarzyszenia wszystkie nie zyski, ale podniesienie ekonomicznego stanu członków mają na oku.

Izba odrzuca wniosek Thuna a przyjmuje §. 4. według wniosku komisyi — poczém całą ustawę w 2. i 3. czytaniu.

Następnie przyjmuje Izba bez rozpraw ustawę o należytościach stęplowych i bezpośrednich dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Historya ustawy téj jest już z tego względu wielce zajmującą, że daje wymowny obraz stosunków parlamentarnych w Austryi. Wręcz przeciwne żywioły, z jakich się większości obu Izb Rady państwa składają, wybrały komisye, z których jedna w większości swéj prawicę, a druga lewicę reprezentuje. Obie te komisye zgodziły się w zapatrywaniach swych na korzyść stowarzyszeń prawie jednomyślnie, a nawet, co i wiédeńskie dzienniki stwierdzają, komisya Izby deputowanych z najskrajniejszych w tym kierunku żywiołów się składała. Jednakowoż opór rządu i, jak słusznie przypuszczać należy, przyobiecane przez tenże ustępstwa — skłoniły prawicę Izby posłów do odrzucenia komisyjnego projektu. Natychmiast po uchwaleniu dwóch piérwszych §fów — zmuszonym się widział dep. Mauthner złożyć referat komisyi, który drowi Meznikowi oddano.

W Izbie deputowanych zwyciężył więc rząd. Oto jedna niespodzianka! Drugą zaś, którą tu z radością podnosimy, sprawiła nam Izba panów. Żywioły na wskróś konserwatywne (przynajmniéj w znacznéj większości), broniące na każdym kroku interesów państwa, okazały się bez porównania liberalniejszymi, aniżeli wybrańcy ludów, deputowani, przyjmując podjęte na nowo przez swoją komisyą, a w Izbie poselskiéj odrzucone projekty.

Nie łudzimy się wszakże nadzieją, aby ustawa w Izbie panów przyjęta, wejść mogła w życie, albowiem podzielamy obawy innych dzienników, że rząd nie zechce jéj Izbie poselskiéj na nowo przedłożyć, bez czego sankcyi cesarskiéj nie uzyska. *(U.)*

Ruch stowarzyszeń.

Z Towarzystwa zaliczkowego rolnego w Przemyślu. Według nowego statutu austro-węgierskiego Banku wolno temuż ustanawiać po za obrębem filii stacye podawcze (Nebenstelle). Dotąd utworzono dopiéro jedną taką stacyą w Saaz w Czechach, i oddano obowiązki stąd wynikające tamtejszemu Towarzystwu kredytowemu. W takim wypadku żąda Bank odpowiedniéj kaucyi od stowa-

---

*) Nie wiadomo nam, skąd p. Komisarz rządowy wnioskuje, że stowarzyszenia opłacają oprócz dywidendy stały procent od udziałów? Rzecz ta się nie praktykuje i jest przeciwną znaczeniu udziału. (Prz. R. „Zw.“).

rzyszenia, które obowiązuje się odbiérać podawane do Banku weksle, przesélać je do eskontu, gotówkę wypłacać stronom — w terminie zapadłości inkassować weksle i gotówkę napowrót do filii odsélać. Obok stowarzyszenia, lecz pod jego kierownictwem ustanawia bank kolegium cenzorów, którzy uskuteczniają prowizoroczną cenzurę (Vorcensur); kolegium zaś cenzorów w siedzibie filii ostatecznie cenzoruje nadesłane weksle i uchwala eskontowanie ich, lub odrzucenie. Za czynność tę pobiérać powinno stowarzyszenie pewne wynagrodzenie, oczywiście od stron podających, np. $^1/_8$ % prowizyi od kwoty podanych do eskontu weksli. Dział ten winien być całkiem osobno prowadzony, a do rachunku Towarzystwa wchodzić tylko powinna półroczna lub roczna suma dochodu czystego z tego interesu.

Interes ten nie przedstawia żadnego ryzyka, i choć nie jest na członków stowarzyszenia obliczony (dla tego doradzamy interes ten osobno książkować i prowadzić) — wszelako leży w zakresie działania naszych czynności, a powierzenie naszym stowarzyszeniom funkcyi stacyi podawczych uważamy za korzystne i świadczące o zaufaniu do nas tak poważnéj instytucyi, jak austro-węgierski Bank. Stąd téż z przyjemnością dowiadujemy się, że lwowska filia austro-węgierskiego Banku zamyśla utworzyć stacyą podawczą w Przemyślu i zarząd jéj powierzyć tamtejszemu Towarzystwu zaliczkowemu rolnemu.

Nowe stowarzyszenia. W Stanisławowie rozpoczął dnia 18. bm. czynności Bank dla handlu i przemysłu, stow. zar. z ogr. poręką. — W Tarnowie powstało „Towarzystwo kredytowe dla handlu i przemysłu, stow. zar. z ogr. porękę — wszelako dotąd jeszcze czynności swoich nie rozpoczęło. — W Skolem zreformował p. Wicherek, sekretarz Patronatu, tamtejsze Towarzystwo zaliczkowe „Mrówka", stow. zar. z nieogr. poręką i jest nadzieja, że Towarzystwo to teraz pomyślnie rozwijać się będzie.

Bank zaliczkowy w Stanisławowie, doprowadzony do rozpaczy nakazami i egzekucyami podatkowemi, ogłosił drukiem swoje rekursy w sprawie podatkowéj, w których wykazuje, jak postanowienia patentu o podatku dochodowym błędnie i niejednostajnie przez władze skarbowe bywają tłumaczone, a zawsze na niekorzyść stowarzyszeń. Rekursy te otrzymali wszyscy interesowani i warto je przechować, jako dowód, w jaki sposób władze skarbowe w Austryi postępują z instytucyami, których użyteczność sam rząd uznaje.

Bilanse stowarzyszeń zarobkowych za rok 1879.

Brzeżany. Miejskie Towarzystwo zaliczkowe, stow. zarejestr. z nieogr. poręką. Rachunek strat i zysków. Straty. Wypłacony 2% na administracyę 600·—; poniesione wydatki sądowe 265·71; wydano za druki 18·82; wypłacone odsetki od wkładek postronnych 290·94; zapłacony podatek, czynsz za lokal, opał, usługę i inne wydatki kancelaryjne 409·52; przepisane koszta sądowe i 8% zwłoki 30·12; potrącenie odsetek przeniesionych z r. 1878. 1988·94; naprzód pobrany 4% od kapitału przypadającego do opłaty w r. 1880. 282·82; należny procent za r. 1879. od wkładek postronnych 376·75; 6% od funduszu żelaznego 150·85; 6% od funduszu rezerwow. 12·59; 10% zużycia inwentarza 28·27; saldo zysku 558·54. Razem 5013·87. Zyski. Pobrany 4% od pożyczek na skrypta 536·24; 8% zwłoki od zaległego kapitału 1348·61; pobrany 2% na administracyę 307·27; 8% od pożyczek wekslowych 72·17; wstępne 30·—; pobrane wydatki sądowe 221·98; za upomnienia 44·90; pobrano za druki 14·83; przepisane koszta sądowe i 8% zwłoki —·10; należytości w zaległych procentach 2252·33; pobrany eskont 19·43; nadwyżka kosztów sądowych za ubiegłe lata 166·01. Razem 5013·87. Bilans. Stan czynny. Gotówka w kasie d. 31. grudnia 1879. 107·63; pożyczki udzielone na skrypta 24.666·99; należny 4% od pożyczek na skrypta 986·08; należny 8% zwłoki od zaległości 1231·37; zaliczki sądowe 215·25; wartość druków 65·72; wartość inwentarza po strąceniu 10% zużycia 254·44; należytość asekuracyjna 8·55; nabyta pretensya int. na real. dłużnika 205·—; należne 8% od pożyczek wekslowych 9·—; należne procenta od nabytéj pretensyi 25·88; pożyczki wekslowe 300·—. Razem 28.075·91. Stan bierny. 4% od poż. na skrypta 282·82; udziały członków (własny zasób) 13.049 42; wkładki postronne na 6% 10.172 39; wkładki postronne na 5% 574 50; odsetki od wkładek należne za r. 1879. 376·75; fundusz żelazny 2529·58; fundusz rezerwowy 368·47; 6% od funduszu żelaznego 150·85; 6% od fund. rezerwowego 12·59; saldo zysku 558·54. Razem 28.075·91. Liczba członków 376. Ogólny obrót kasowy 65.903·68.

OGŁOSZENIE.

Na VI. Rocznik stowarzyszenia otrzymaliśmy następujące dalsze zamówienia: Towarzystwo kredytowe w Krakowie na 1 egz., Towarzystwo zaliczkowe „Mrówka" w Skolem na 1 egz.; Towarzystwo zal. urzęd. kolei Karola Ludwika we Lwowie na 1 egz.; Bialsko-Bilskie Tow. oszczęd. i zal. na 5 egz.; Tow. zal. w Złoczowie na 5 egz.; Tow. zal. i oszcz. w Oświęcimie na 2 egz; kasa zal. w Szczercu na 1 egz; Tow. zal. w Żółkwi na 3 egz.; Bank dla handlu i przem. w Stanisławowie na 5 egz.; Tow. zal. w Lubaczowie na 5 egz.; razem 29. — Ogółem z wykazanemi w numerze 9. zamówiono dotąd 265 egz. Rocznika za 1879.

Wykazów do VI. Rocznika nie nadesłały dotąd następujące po koniec r. 1879 istniejące Towarzystwa: 1. Bialsko-Bilskie Stow. poż. i oszczęd.; 2. Busk, Tow. zal., 3. Drohobycz, Tow. zal.; 4. Gródek, kasa zal.; 5. Grybów, Tow. zal.; 6. Jasło, Tow. zal.; 7. Kęty, Tow. zal.; 8. Kołomyja, Tow. zal.; 9. Lisko, Tow. zal.; 10. Liszki, Związ. zal.; 11. Nowy Targ, Tow. zal.; 12. Radomyśl, stow. oszcz. i poż.; 13. Sanok, Tow. zal; 14. Sanok, Tow. zal. urzęd.; 15. Śniatyn, Tow. zal.; 16. Skałat, Tow. zal. „Praca"; 17. Skole, Tow. zal. „Mrówka"; 18. Tow. przem. we Lwowie. — Upraszamy tedy uprzejmie powyższe Towarzystwa o nadesłanie nam wykazów, abyśmy mogli wcześnie przygotować materyał do VI. Rocznika.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Dr. Alfred Zgórski. Z I. Związkowéj Drukarni we Lwowie, Hotel Żorża.